Europaparlamentet
2024-2029

Utskottet för sysselsättning och sociala frågor

2025/2095(INI)

3.6.2025

FÖRSLAG TILL BETÄNKANDE

om en ny EU-strategi för fattigdomsbekämpning
(2025/2095(INI))

Utskottet för sysselsättning och sociala frågor

Föredragande: João Oliveira

PR_INI

INNEHÅLL

Sida

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION 3

MOTIVERING 8

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om en ny EU-strategi för fattigdomsbekämpning
(2025/2095(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,

– med beaktande av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och dess handlingsplan med dess mål för 2030 och EU:s sociala resultattavla,

– med beaktande av Portoförklaringen av den 8 maj 2021, de förnyade åtagandena vid det sociala forumet i Porto 2023 och La Hulpe-förklaringen av den 16 april 2024,

– med beaktande av målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 för hållbar utveckling, som antogs i New York i september 2015,

– med beaktande av FN:s konvention om barnets rättigheter, som antogs i New York den 20 november 1989,

– med beaktande av FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, som antogs i New York den 16 december 1966,

– med beaktande av den europeiska sociala stadgan, som antogs i Turin 1961,

– med beaktande av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som antogs i New York den 13 december 2006,

– med beaktande av FN:s resolution av den 18 december 2019 om barnets rättigheter,

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1158 av den 20 juni 2019 om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare,

– med beaktande av kommissionens rekommendation 2013/112/EU av den 20 februari 2013 Bryta det sociala arvet – investera i barnens framtid,

– med beaktande av rådets rekommendation av den 22 maj 2019 om förskoleverksamhet och barnomsorg av hög kvalitet,

– med beaktande av sin resolution av den 21 januari 2021 om tillgången till anständig och rimligt prissatt bostad för alla,

– med beaktande av sin resolution av den 10 februari 2021 om minskad ojämlikhet med särskilt fokus på fattigdom bland förvärvsarbetande,

– med beaktande av sin resolution av den 29 april 2021 om den europeiska barngarantin,

– med beaktande av sin resolution av den 21 november 2023 om att minska ojämlikheten och främja social inkludering i kristider för barn och deras familjer,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 24 mars 2021 EU:s strategi för barnets rättigheter,

– med beaktande av rådets rekommendation (EU) 2021/1004 av den 14 juni 2021 om inrättande av en europeisk barngaranti,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 7 juni 2023 om en övergripande strategi för psykisk hälsa,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 5 mars 2020 En jämlikhetsunion: jämställdhetsstrategi för 2020–2025,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 7 oktober 2020 En jämlikhetsunion: EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 3 mars 2021 En jämlikhetsunion: EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030,

– med beaktande av rådets rekommendation av den 30 januari 2023 om tillräcklig minimiinkomst som säkerställer aktiv inkludering,

– med beaktande av Europeiska regionkommitténs utkast till yttrande av den 17 juni 2025 om en EU-strategi för fattigdomsbekämpning,

– med beaktande av relevanta rapporter från FN:s särskilda rapportör om extrem fattigdom och mänskliga rättigheter,

– med beaktande av rapporten från europeiska nätverket mot fattigdom (2025) Towards the Eradication of Poverty,

– med beaktande av rapporten från ATD Fourth World (2025) Paving the Way towards an EU Anti-Poverty Strategy!,

– med beaktande av rapporterna från Social Platform (2025) EU Anti-Poverty Strategy och A post-2027 Multiannual Financial Framework for Social Europe,

– med beaktande av Eurochild-rapporten (2022) (In)visible children – Eurochild 2022 report on children in need across Europe,

– med beaktande av artikel 55 i arbetsordningen,

– med beaktande av yttrandet från utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män,

– med beaktande av betänkandet från utskottet för sysselsättning och sociala frågor (A10-000/2025), och av följande skäl:

A. Fattigdom utgör en kränkning av de mänskliga rättigheterna och folkens rättigheter, och behovet av fattigdomsutrotning kräver en mer rättvis fördelning av välstånd och politik som säkerställer att politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är odelbara och universella.

En strategi för fattigdomsutrotning

1. Europaparlamentet uppmanar Europeiska kommissionen att lägga fram en strategi för fattigdomsbekämpning (nedan kallad strategin) som omfattar följande allmänna mål och riktlinjer:

   a) Erkännande av fattigdom som en kränkning av de mänskliga rättigheterna och folkens rättigheter.
   b) Fastställande av målet att snarast utrota fattigdomen senast 2035.
   c) Korrekt samordning mellan EU och medlemsstaterna samt med regionerna i enlighet med subsidiaritetsprincipen för att uppnå detta mål.
   d) En övergripande och integrerad strategi för kampen mot fattigdom och målet att utrota fattigdomen som ett övergripande kriterium i sektorspolitiken.
   e) Deltagande av personer som lever i fattigdom i utformningen, genomförandet och utvärderingen av politik som påverkar dem, på ett lämpligt, effektivt och öppet sätt.

En mer rättvis fördelning av välstånd

2. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att genomföra målet om full sysselsättning som en riktlinje för den ekonomiska och sociala politiken.

3. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att främja politik som skyddar och främjar arbetstagares rättigheter och förbättrar sysselsättningens kvalitet, inbegripet stabila anställningsförhållanden, rättvisa löner, anständiga och säkra arbetsvillkor och tillgång till socialt skydd.

4. Europaparlamentet rekommenderar att kommissionen och medlemsstaterna överväger att skapa ett instrument för fattigdomsbekämpning genom att universellt förverkliga rätten till arbete och målet om full sysselsättning, som främst syftar till att bekämpa arbetslöshet och undersysselsättning.

5. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att lägga fram ett initiativ om tillräckliga minimiinkomster för att säkerställa aktiv social delaktighet och deltagande i arbetslivet och bidra till att utrota fattigdomen, samtidigt som medlemsstaternas befogenheter, de nationella särdragen i system för socialt skydd och subsidiaritetsprincipen respekteras.

Se till att politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är odelbara och universella

6. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen och medlemsstaterna att bekämpa fattigdomen genom att främja politik som säkerställer att politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är odelbara och universella.

7. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att avsevärt öka de offentliga investeringarna i politik som garanterar allmänna, kostnadsfria offentliga

tjänster av hög kvalitet, med tanke på deras bidrag till att bryta fattigdomscyklerna, särskilt på områden som utbildning, hälso- och sjukvård, socialt skydd och allmän tillgång till anständiga bostäder, vatten och sanitet, energi, transport samt kultur- och fritidsverksamhet.

8. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att stödja medlemsstaterna i arbetet med att främja en bostadspolitik som säkerställer allmän tillgång till denna rättighet och som särskilt beaktar situationen för hemlösa. Parlamentet uppmanar kommissionen att utarbeta en plan för att tillgodose bostadsbehoven hos alla medborgare i EU-länderna – inklusive inrättande av ytterligare och särskild EU-finansiering för utbyggnad och renovering av offentliga bostadsbestånd.

9. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att vidta effektiva åtgärder för att genomföra principen om lika lön för lika arbete och bekämpa ojämlikheter och diskriminering på arbetsplatsen, i synnerhet fenomen som drabbar kvinnor.

10. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att utveckla strategier för att stärka rätten till mammaledighet, pappaledighet och föräldraledighet, främja balansen mellan arbete och privatliv, underlätta kvinnors återgång till arbete efter graviditet och mammaledighet och säkerställa lämpliga villkor för amning på arbetsplatsen.

11. Europaparlamentet uppmanar med kraft medlemsstaterna att garantera allmän tillgång till offentlig och överkomlig hälso- och sjukvård av hög kvalitet för mödrar, nyfödda och barn.

12. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att stärka offentliga, universella och solidariska system för social trygghet för att säkerställa ett fullständigt och effektivt socialt skydd för arbetstagare och pensionärer och förebygga fattigdom.

13. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att beakta de så kallade dolda fattigdomsfenomenen, att bekämpa stigmatiseringen av människor som lever i fattigdom och det låga utnyttjandet av tillgängliga sociala förmåner, och att ta hänsyn till att äldre personer, personer med funktionsnedsättning, familjer med en förälder, etniska minoriteter och migranter är grupper som är mer sårbara för fattigdom och socialt utanförskap.

14. Europaparlamentet rekommenderar medlemsstaterna att öka stödet till familjer och personer i utsatta situationer genom tjänster för psykisk hälsa och psykosocialt stöd.

Fattigdomsbekämpning genom ökat demokratiskt politiskt deltagande

15. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att säkerställa lämpliga, effektiva och transparenta mekanismer för politiskt deltagande av personer som lever i fattigdom i beslutsfattandet, genomförandet och utvärderingen av politik som påverkar dem på alla beslutsnivåer.

16. Europaparlamentet rekommenderar att en årlig konferens hålls för att bedöma strategins genomförande med en bred och mångsidig sammansättning, inklusive personer som lever i fattigdom.

17. Europaparlamentet anser att kommissionen bör stärka de resurser som avsatts för att stödja de olika sociala organisationer som arbetar med att bekämpa och förebygga fattigdom.

Lämplig institutionell samordning och tillräckliga budgetmedel

18. Europaparlamentet anser att strategins framgång också kommer att vara beroende av en lämplig samordning mellan de olika nivåerna av beslutsfattande och stöd.

19. Europaparlamentet anser att ansvarsområdet på EU-nivå, medlemsstatsnivå och regional nivå för att uppnå fattigdomsutrotning bör definieras på lämpligt sätt i enlighet med subsidiaritetsprincipen.

20. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att införa en övergripande princip i strategin som är inriktad på att beakta effekterna av sektorspolitiken på fattigdom, inbegripet skyldigheten att göra en konsekvensbedömning på förhand.

21. Europaparlamentet rekommenderar att strategin har en utsedd person som är ansvarig på kommissionsnivå och att varje medlemsstat utser en nationell samordnare och utarbetar en nationell handlingsplan som involverar lokala och regionala myndigheter och organisationer som arbetar med att bekämpa och förebygga fattigdom i dess genomförande.

22. Europaparlamentet efterlyser en förstärkning av nästa fleråriga budgetram och en bättre användning av Europeiska socialfonden+, Eruf, Fead och Amif för att stärka den politik som bidrar till att utrota fattigdomen.

23. Europaparlamentet upprepar behovet av att brådskande öka finansieringen av den europeiska barngarantin med en särskild budget på minst 20 miljarder euro. Parlamentet insisterar på att denna särskilda budget bör ingå i nästa fleråriga budgetram som omfattas av Europeiska socialfonden+.

MOTIVERING

Förslaget till betänkande betraktar fattigdom som en kränkning av de mänskliga rättigheterna och folkens rättigheter, och anser att dessa rättigheter – politiska, ekonomiska, sociala och kulturella – bör respekteras fullt ut, eftersom de är universella, odelbara, ömsesidigt beroende och sammanlänkade och bör stå i centrum för kampen mot fattigdom.

Fattigdom och socialt utanförskap återspeglar den ojämlika fördelningen av välstånd, både när det gäller inkomster och tillgångar.

Fattigdom beror på olika faktorer och dess flerdimensionella uttryck kräver en politik som syftar till att uppnå social sammanhållning och förhindra att ojämlikheterna förvärras. Effektiva åtgärder mot fattigdom kräver en integrerad strategi som tar itu med fattigdomens bakomliggande orsaker på ett heltäckande sätt, med politik som inte delar upp fattigdomen eller ser den som ett naturligt eller oundvikligt socialt fenomen.

2024 levde 93,3 miljoner människor (21,0 % av EU:s befolkning) i riskzonen för fattigdom eller socialt utanförskap. Risken för fattigdom eller socialt utanförskap i EU var större för kvinnor än för män (21,9 % jämfört med 20,0 %). Inom EU påverkade yrkesstatus starkt risken för fattigdom eller socialt utanförskap, som varierar mellan 10,9 % för arbetstagare och 66,6 % för arbetslösa. Under 2024 löpte 21,9 % av dem som inom EU bodde i familjehushåll med underhållsberättigade barn risk för fattigdom och socialt utanförskap.

Det har förekommit tillbakagångar på vissa områden i EU under de senaste åren: Indikatorerna för antalet barn som löper risk för fattigdom – barnfattigdomen ökade från 23,6 % 2019 till 24,2 % 2024 – och effektiviteten i det sociala skyddet för att minska fattigdomen minskade under perioden 2021–2024 från 37,1 % till 34,4 %.

I handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter, som antogs 2021, fastställs det begränsade målet att minska antalet personer som lever i fattigdom med 15 miljoner, däribland 5 miljoner barn, senast 2030. Att enbart beakta detta mål skulle innebära att omkring 78 miljoner människor i EU, däribland 15 miljoner barn, fortfarande löper risk för fattigdom och socialt utanförskap fram tills dess.

Enligt föredraganden är det därför viktigt att medlemsstaterna och EU fastställer fattigdomsutrotning som ett politiskt mål för social utveckling, vare sig det gäller EU-strategin för fattigdomsbekämpning och motsvarande nationella handlingsplaner eller översynen av den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Föredraganden anser också att detta mål bör tas upp på ett heltäckande sätt i all sektorspolitik. De specifika effekter som enskilda sektorers fattade beslut kan få på fattigdomen bör beaktas, tillsammans med behovet av samordning mellan dem. Det anses därför viktigt att införa en förhandsanalys av hur sektorspolitik påverkar fattigdomen.

Statistiska data bekräftar den betydande inverkan av tillträde till arbetsmarknaden, rättvisa löner och sociala transfereringar på att minska risken för fattigdom.

Dessa data avslöjar dock också den bistra verkligheten för arbetstagare som lever i fattigdom till följd av låga löner, anställningsotrygghet och icke-kontinuerligt arbete eller deltidsarbete.

Dessutom avslöjas att kvinnor drabbas av fattigdom i högre grad till följd av diskriminering och ojämlikhet än män, med bland annat större svårigheter att komma in på arbetsmarknaden, löneskillnader, lägre arbetsintensitet, kortare yrkeskarriärer, skillnader i pensionernas och de sociala förmånernas värde, ojämlik fördelning av vård- och hushållsuppgifter samt svårigheter att få tillgång till särskild hälso- och sjukvård.

Föredraganden anser att det är viktigt att strategin föranleder kommissionen och medlemsstaterna att genomföra målet om full sysselsättning som en riktlinje för den ekonomiska och sociala politiken.

I detta sammanhang bör politik som förbättrar anställnings- och arbetsvillkorens kvalitet främjas och stödjas, skapandet av ett instrument för fattigdomsbekämpning genom att universellt förverkliga rätten till arbete och målet om full sysselsättning bör undersökas, och ett initiativ bör läggas fram för tillämpning av rådets rekommendation om tillräcklig minimiinkomst som säkerställer aktiv social delaktighet och deltagande i arbetslivet och bidrar till fattigdomsutrotning.

För att säkerställa ett fullständigt och effektivt socialt skydd för arbetstagare och förebygga fattigdom bör medlemsstaterna stärka offentliga, universella och solidariska system för social trygghet.

Både kommissionen och medlemsstaterna bör vidta effektiva åtgärder för att genomföra principen om lika lön för lika arbete och bekämpa ojämlikheter och diskriminering på arbetsplatsen, i synnerhet de fenomen som drabbar kvinnor.

Medlemsstaterna bör ägna särskild uppmärksamhet åt att garantera allmän tillgång till offentlig och överkomlig hälso- och sjukvård av hög kvalitet för mödrar, nyfödda och barn, och åt att utveckla strategier för att stärka rätten till mammaledighet, pappaledighet och föräldraledighet, främja balansen mellan arbete och privatliv, underlätta kvinnors återgång till arbete efter graviditet och mammaledighet och säkerställa lämpliga villkor för amning på arbetsplatsen.

Man bör också komma ihåg att äldre personer, personer med funktionsnedsättning, familjer med en förälder, etniska minoriteter och migranter är grupper som är mer sårbara för fattigdom och socialt utanförskap, och att migrerande barn är överrepresenterade bland dem som hotas av fattigdom. Denna särskilda situation bör därför beaktas i åtgärder för att bekämpa och förebygga fattigdom.

Barnfattigdom härrör från familjefattigdom, och avsaknaden av ett heltäckande svar innebär att fattigdomen fortsätter livet igenom (först i barndomen, sedan i arbetslivet och slutligen under pensionstiden), vilket ökar sannolikheten för generationsöverskridande fattigdom.

Den 14 juni 2021 antog rådet sin rekommendation om inrättande av en europeisk barngaranti i syfte att garantera behövande barn tillgång till grundläggande tjänster, t.ex. kostnadsfri förskoleverksamhet och barnomsorg, kostnadsfri utbildning (inklusive kompletterande aktiviteter i skolor och minst en hälsosam måltid per skoldag), kostnadsfri hälso- och sjukvård, hälsosam kost och adekvata bostäder.

Detta viktiga bidrag till kampen mot barnfattigdom i EU bör enligt föredraganden åtföljas av ett särskilt budgetanslag på minst 20 miljarder euro inom ramen för nästa fleråriga budgetram,

som kommer att tillhandahålla finansiella medel till stöd för de nationella handlingsplanerna för barngarantin från EU:s budget.

Ett annat bekymmer är behovet av att motverka stigmatisering och diskriminering av personer som lever i fattigdom.

Åtgärder för att minska fattigdomen stöter ofta på hinder i form av stigmatiserande och diskriminerande politiska attityder mot personer som lever i fattigdom. De anklagas felaktigt för att åtnjuta privilegier och rättigheter som påstås förvägras andra medborgare. Särskild politik och särskilda åtgärder för att bekämpa fattigdom i dess olika dimensioner nämns ofta som ett förmodat bevis på detta privilegium för personer som lever i fattigdom.

I andra situationer är det själva lösningarna på fattigdom som leder till att personer som lever i fattigdom stigmatiseras. Ett exempel på detta är den ofta förekommande segregation som personer som lever i fattigdom i subventionerade bostadsområden utsätts för och som bidrar till socialt utanförskap på ett antal sätt, bland annat när det gäller markanvändning och stadsplanering.

EU-strategin för fattigdomsbekämpning bör omfatta åtgärder som motverkar stigmatisering och diskriminering av personer som lever i fattigdom och se till att kampen mot fattigdom inriktas på social integration, hantering av det så kallade dolda fenomenet fattigdom och det låga utnyttjandet av tillgängliga sociala förmåner.

Fattigdomsförebyggande bör utgå från att främja politik som säkerställer att politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är odelbara och universella. Denna politik ger strukturella lösningar med omfattande inverkan på den sociala sammanhållningen och motverkar stigmatisering och diskriminering av personer som lever i fattigdom samt felriktade strategier såsom kriminalisering av fattigdom. Dessa lösningar bör kompletteras med omedelbara eller tillfälliga stödåtgärder, om dessa är nödvändiga för att ge lämpliga svar på de mest utsatta gruppernas särskilda behov.

I detta sammanhang är det viktigt att säkerställa de offentliga investeringarna i politik som garanterar allmänna, kostnadsfria offentliga tjänster av hög kvalitet, med tanke på deras bidrag till att bryta fattigdomscyklerna, särskilt på områden som utbildning, hälso- och sjukvård, sociala tjänster, vatten och sanitet, och allmän tillgång till anständiga bostäder, energi, transport, livsmedel samt kultur- och fritidsverksamhet.

Kommissionen bör stödja medlemsstaterna i arbetet med att främja en bostadspolitik som säkerställer allmän tillgång till denna rättighet, med beaktande av särskilda åtgärder för de hemlösas situation. Kommissionen bör utarbeta en plan för att tillgodose alla EU-medborgares bostadsbehov – inklusive inrättande av ytterligare och särskild EU-finansiering för utbyggnad och renovering av offentliga bostadsbestånd.

Föredraganden anser att psykologiska svårigheter till följd av fattigdom och socialt utanförskap inte har beaktats tillräckligt i kommissionens strategi för psykisk hälsa och i nationella handlingsplaner. Därför rekommenderas medlemsstaterna att vidta särskilda åtgärder på detta område.

Med tanke på att fattigdom är en kränkning av de mänskliga rättigheterna är det viktigt att skapa mekanismer som gör det möjligt för personer som lever i fattigdom att delta i

utformningen, genomförandet och utvärderingen av politik som påverkar dem. Inrättandet av dessa mekanismer bör syfta till att öka det demokratiska deltagandet, frigöra personer som lever i fattigdom och ge dem egenmakt samt till att uppnå mer effektiva och rättvisa resultat genom denna politik.

Föredraganden anser också att strategins framgång kommer att vara beroende av en lämplig samordning mellan de olika nivåerna av beslutsfattande och stöd. Ansvarsområdet på EU-nivå, medlemsstatsnivå och regional nivå för att uppnå målet att utrota fattigdomen bör därför definieras tydligt och på lämpligt sätt i enlighet med subsidiaritetsprincipen.

Föredraganden rekommenderar att en årlig konferens inrättas för att bedöma strategins genomförande med en bred och mångsidig sammansättning, inklusive personer som lever i fattigdom.

På grundval av de positiva erfarenheterna från den europeiska barngarantin rekommenderas det att strategin har en utsedd person som är ansvarig på kommissionsnivå och att varje medlemsstat utser en nationell samordnare och utarbetar en nationell handlingsplan som involverar lokala och regionala myndigheter och organisationer som arbetar med att bekämpa och förebygga fattigdom i dess genomförande.

EU-strategin för fattigdomsbekämpning bör erkänna och stödja åtgärder från sociala organisationer av olika slag som arbetar med att bekämpa och förebygga fattigdom, särskilt genom direkt stöd till personer som lever i fattigdom.

Nästa fleråriga budgetram kommer att behöva spela en viktig roll för att stärka politik och socialt stöd som bidrar till att utrota fattigdomen samt för att avsevärt stärka och bättre använda Europeiska socialfonden+, Eruf, Fead och Amif.